

Nr 133.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i vattenlagen; given Stockholms slott den 1
mars 1946.*

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill
Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att an-
taga härvid fogade förslag till lag om ändring i vattenlagen.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändring i vattenlagen.

Häri genom förordnas, *dels* att 11 och 14 kap. vattenlagen i nedan intagna delar skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives¹, *dels* ock att 11 kap. 7, 14 och 110—113 §§ nämnda lag skola upphöra att gälla, varjämte överskriften till 110—113 §§ sistnämnda kapitel skall utgå.

11 KAP.

Om domstolar och rättegång i vattenmål.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Första domstol i vattenmål benämnes vattendomstol.

Överdomstol i — — — nedan sägs.

Som sista domstol i vattenmål dömer högsta domstolen.

Angående domstol i vattenmål och rättegången i sådant mål gälle i allt, varom ej i denna lag eller annan lag eller författning är särskilt stadgat, vad i fråga om allmän domstol är föreskrivet, där det tillämpligt är.

4 §.

Vattenrättsnämndemän utses — — — vattenrättsdomaren underrättelse.

Har vattenrättsnämndeman — — — äga rum.

Vad i rättegångsbalken är stadgat om skyldighet att åtaga sig uppdrag som nämndeman och att kvarstå i uppdraget så ock att efter avgång fortfarande tjänstgöra äge motsvarande tillämpning beträffande uppdrag som vattenrättsnämndeman.

¹ Senaste lydelse se beträffande 11 kap. 4 § SFS 1941:614, beträffande 11 kap. 16 § 1920:459, beträffande 11 kap. 33 och 37 §§ 1941:614, beträffande 11 kap. 44 § 1939:154, beträffande 11 kap. 45 § 1920:459 och 1944:87, beträffande 11 kap. 47 § 1941:614, beträffande 11 kap. 50 § 1939:146, beträffande 11 kap. 65 § 1944:87, beträffande 11 kap. 73 § 1942:394, beträffande 11 kap. 75 § 1941:614, beträffande 11 kap. 77 och 80 §§ 1919:425, beträffande 11 kap. 81 § 1920:459, beträffande 11 kap. 86 § 1919:425, beträffande 11 kap. 87 § 1932:138, beträffande 11 kap. 88 och 92 §§ 1941:614, beträffande 11 kap. 93 § 1919:425, beträffande 11 kap. 97 § 1920:459, beträffande 11 kap. 98 § 1919:425, beträffande 11 kap. 99 § 1932:138, beträffande 11 kap. 100 § 1919:425, beträffande 11 kap. 101 § 1932:138, beträffande 11 kap. 102—107 §§ 1919:425, beträffande 11 kap. 109 § 1939:146 och beträffande 14 kap. 9 § 1919:425.

12 §.

Yppas vid överläggning i vattendomstol skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter hava säte i rätten. Vid omröstning säge vattenrättsdomaren sin mening först, därefter vattenrättsingenjörerna och sist nämndemännen.

16 §.

Vid utövändet — — — i kammarkollegiet.

Är fråga — — — än vattenmål.

Konungen bestämmer, i vilken omfattning åtgärd, som avser allenast måls beredande, må vidtagas av hovrättsledamot i vattenöverdomstolen eller av tjänsteman vid denna.

33 §.

Kungörelse, som i 32 § sägs, skall genom vattenrättsdomarens försorg dels för uppläsande så snart ske kan i kyrkan genast avsändas, i mål, som i 17 § 1—12 samt 17, 18, 20 och 21 avses, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där fastigheter, som omförmälas i kungörelsen, äro belägna, i mål, som avses i 17 § 13, 14, 15 och 16, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där den del av farleden eller flottleden, varom fråga är, framgår, samt i mål, som avses i 17 § 19, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, i vilka ansökan om företaget förut kungjorts, dels ock inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna. Ett exemplar av kungörelsen skall tillika med ett exemplar av ansökningshandlingarna ofördröjligen sändas till det eller de ställen, som i kungörelsen angivits.

Vattenrättsdomaren skall därjämte, såframt i målet är fråga om ansökan enligt 17 § 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15 eller 18, utan dröjsmål i betalt öppet brev eller brevkort å posten avlämna underrättelse om kungörelsens utfärdande, om det eller de ställen, varest handlingarna i målet hållas för parterna tillgängliga, samt om den för erinringars avgivande bestämda tiden till envar i ansökningshandlingarna uppgiven eller eljest för honom känd ägare av fastighet, som i kungörelsen omförmäles, så ock till de kända nyttjanderättshavare, vilkas rätt beröres i saken. Underrättelsen skall adresseras till den fastighet, varom fråga är, såvitt ej säker kunskap vinnes om annan adress inom landet för mottagaren. Varder efter ty i 37 § sägs kungörelsen delgiven viss sakägare, erfordras ej underrättelse, som nu sagts, till sådan sakägare.

Där sakägare — — — nu sagts.

Är jord — — — sätt underrättad.

Ägare av — — — fastighetens ägare.

37 §.

Kan inverkan ske på kanal- eller slussanläggning, skall kungörelsen delgivas anläggningens ägare eller styrelsen för densamma på sätt, som för del-

givande av stämning i tvistemål är stadgat. Lag samma vare beträffande känd förvaltning eller styrelse för annan allmän farled eller vattenregleringsföretag eller flottningsstyrelse för allmän flottled eller syssloman eller styrelse för torrlägningsföretag eller företag enligt 8 kap., där det företag, varom i målet är fråga, berör led eller företag, som nu nämnts.

Är fråga att genom tillärnad byggnad taga i anspråk av annan tillgodogjord vattenkraft, skall kungörelsen på sätt förut sagts delgivas ägaren av den anläggning, där kraften tillgodogöres.

Vad i — — — annans vattentäkt.

Där fråga är om ansökan, som i 17 § 20 avses, skall kungörelsen delgivas ägaren av det strömfall, från vilket kraftbelopp, varom fråga är, tillhandahålles. Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning beträffande ansökan enligt 17 § 11 eller 12.

Är fråga om ansökan, som i 17 § 21 avses, skall kungörelsen delgivas ägaren av den vattentäkt, från vilken vatten, varom fråga är, tillhandahålles.

Skall delgivning ske genom sökandens försorg, äge vad i 32 kap. 2 § rättegångsbalken är stadgat om stämning motsvarande tillämpning; vad där sägs om rätten skall avse vattenrättsdomaren. Förklaras ansökningen i anledning av underlåten delgivning förfallen, skall bevis därom med de skäl, varå beslutet grundas, tecknas å ett exemplar av ansökningen. Tillkännagivande om beslutet skall lämnas parterna i den för kallelser till dem stadgade ordning.

42 §.

Då handling i vattenmål skall delgivas genom rättens försorg, förordne därom vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren.

Vittnesstämning till vattendomstolens sammanträden utfärdas av vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren.

43 §.

Vattenrättsdomaren eller vattendomstolen äge, om det finnes erforderligt, självant föranstalta om bevisning; dock skall beträffande fråga, varom förlikning är tillåten, vad härutinnan är stadgat äga tillämpning.

Erfordras för att målet vid vattendomstolens sammanträde skall kunna slutföras i ett sammanhang, att yttrande inhämtas av sakkunnig, skriftligt bevis företes, föremål tillhandahålles för syn eller besiktning eller annan förberedande åtgärd vidtages, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål meddela beslut därom.

Vattenrättsdomaren äge ock, där sådant finnes lämpligt, förordna, att till vinnande av utredning, som i målet finnes erforderlig, bevisupptagning skall äga rum inför vattenrättsdomaren eller vid allmän underrätt. Skall bevis upptagas vid allmän underrätt, meddele denna om tiden och stället för bevisupptagningen i god tid besked till vattenrättsdomaren, som därom sist å åttonde dagen förut underrättar parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning.

Vill sökanden eller annan, att åtgärd, som nu sagts, vidtages, skall han, så snart ske kan, göra framställning därom hos vattenrättsdomaren.

44 §.

Är i målet fråga om inlösen av område, som utgör del av fastighet, äge vad i 10 kap. 25 § andra stycket är stadgat motsvarande tillämpning.

45 §.

1 mom. Erfordras för bedömande av målet särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering, uppdrage vattenrättsdomaren, där sådant finnes lämpligt, åt sakkunnig att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Tarvas utredning av mer än en person, varde uppdraget lämpat därefter.

Undersökning, som — — — vattendomstolens sammantråde.

2 mom. Vattenrättsdomaren må — — — av dem.

Om tiden — — — av nöden.

3 mom. Där vid — — — till vattenrättsdomaren.

47 §.

Framgår av utlåtande, som i 45 § sägs, eller eljest, att företag eller åtgärd, varom i målet är fråga, angår fastighet, som icke blivit enligt vad i 32 § är föreskrivet i kungörelse angiven, åligge vattenrättsdomaren att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av sin rätt i målet ävensom att i fall, som i 33 § sägs, och på sätt, där finnes stadgat, meddela sakägare, som nu nämnts, underrättelse om kungörelsens utfärdande. Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg sist å fjortonde dagen före vattendomstolens sammantråde införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna samt för uppläsande i kyrkan avsändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där de i kungörelsen angivna fastigheter äro belägna. Ett exemplar av kungörelsen skall ofördröjligen sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen.

Där så finnes lämpligare och hänsyn till okända rättsägares rätt ej utgör hinder däremot, låte vattenrättsdomaren i den för delgivande av stämning i tvistemål stadgade ordning sist å åttonde dagen före vattendomstolens sammantråde kalla sakägare, som ovan sägs, att inställa sig vid sammanträdet för sin rätts bevakande. Skall kallelsen delgivas genom sökandens försorg, gälle vad i 37 § sista stycket finnes stadgat.

50 §.

Huvudförhandling i målet skall av vattendomstolen hållas vid syn på stället eller, där målet kan prövas utan syn, på annan plats, som är för parterna välbelägen.

Tiden och — — — bestämda ordning.
Har sökanden — — — parternas rätt.

53 §.

Yrkanden beträffande ersättning till följd av det företag eller den åtgärd, varom fråga är, så ock påståenden i anledning av utlåtande, som i 45 § sägs, skola göras medelst skriftlig inlaga i två exemplar före vattendomstolens första sammanträde i målet eller ock i inlaga på sätt nu sagts eller muntligen framställas å nämnda sammanträde och, där syn hålles, före synegångens början eller i den ordning, som domstolen bestämmer. Vid yrkanden och påståenden, som framställas senare än nu nämnts, vare vattendomstolen icke pliktig att fästa avseende, utan så är att de föranledas av iakttagelser under synegången eller av eljest under domstolens sammanträden förekomna omständigheter.

Av inlaga — — — ena exemplaret.

55 §.

Vid huvudförhandlingens början bör vattenrättsdomaren eller annan ledamot av rätten kort redogöra för ansökningen och de yrkanden, som framställts i målet. För utredning av fråga av teknisk beskaffenhet äge part åberopa av honom ingiven skrift. Redogörelse skall lämnas för skriftens innehåll.

Parts utevaror från vattendomstolens sammanträde utgöra ej hinder för målets handläggning och avgörande. Finnes vite eller annat äventyr för utevaror från vattendomstolens sammanträde böra föreläggas part, må föreläggandet ej tillkännagivas i den för kallelser till parterna bestämda ordning utan skall delgivning därav med honom äga rum.

57 §.

Där ej — — — beskedet lämnas.

Finnes uppskov — — — blivit bestämd.

I sammanhang — — — parts hörande.

Vid uppskjuten huvudförhandling skall målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Hava de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i vattendomstolen, ej övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages.

58 §.

Vattendomstolens utslag skall grundas å vad vid syn eller annan förhandling förekommit inför vattendomstolen och handlingarna i övrigt innehålla.

Å tid och plats, som för utslaget meddelande enligt 57 § blivit särskilt bestämd, skall utslaget vara för parterna tillgängligt.

Då utslag sålunda gives, erfordras ej att vattendomstolen är samlad.

65 §.

Ändå att — — — motsvarande tillämpning.

Har svarandepart genom att utebliva från vattendomstolen eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad, gottgöre han sökanden de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

73 §.

För varje ansökningsmål skall av vattenrättssekreteraren upprättas en akt, omfattande ett exemplar av samtliga de handlingar, som i målet ingivits, samt de i målet förda protokoll så ock avskrift av de utav vattenrättsdomaren i målet utfärdade kungörelser och meddelade beslut ävensom av vattendomstolens utslag i målet jämte förteckning å de kartor, ritningar och andra handlingar, som akten omfattar.

Vid akten — — — upptagna adresser.

Vattenrättssekreteraren skall — — — av vattendomstolen.

75 §.

Vill någon mot annan föra talan, som i 17 § 22—57 avses, skall han hos vattenrättsdomaren göra skriftlig ansökan om stämning å svaranden.

76 §.

Är ansökan i något avseende ofullständig eller finner vattenrättsdomaren den väckta talan vara av beskaffenhet, att den uppenbarligen icke kan av vattendomstolen upptagas, skall vad i 29 § andra stycket och 31 § är stadgat beträffande ansökningsmål äga motsvarande tillämpning.

77 §.

Möter ej mot talans upptagande hinder, som i 76 § avses, teckne vattenrättsdomaren å stämningsinlagan föreläggande för svaranden vid äventyr, som i 82 § förmåles, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter det stämningshandlingarna delgivits honom, till vattenrättsdomaren ingiva skriftligt svaromål å stämningspåståendena med bifogande av de handlingar han vill åberopa till stöd för svaromålet så ock att senare iakttaga bestämmelse, som vattenrättsdomaren må komma att jämlikt 80 § meddela om tid och plats, då parterna hava att inställa sig inför vattendomstolen för målets vidare utredning.

78 §.

Stämningen skall jämte ansökan och därvid fogade handlingar delgivas svaranden. Skall delgivning ske genom kändens försorg, äge vad i 32 kap. 2 § rättegångsbalken är stadgat motsvarande tillämpning; vad där sägs om rätten skall avse vattenrättsdomaren. Förklaras kändens i målet väckta talan i anledning av underlåten delgivning förfallen, skall bevis därom med de skäl, varå beslutet grundas, tecknas å ett exemplar av stämmingsinlagan.

Har svaromål inkommit, skall det med därvid fogade handlingar delgivas kändens.

79 §.

Finnes vattenrättsdomaren för målets beredande erforderligt, att ytterligare skriftväxling äger rum mellan parterna, äge han förordna därom.

Vattenrättsdomaren äge ock föreskriva, i vilket avseende part skall yttra sig eller förebringa utredning vid äventyr, som i 82 § förmäles.

80 §.

Sedan målets beredande avslutats, bestämme vattenrättsdomaren tid och plats för vattendomstolens sammanträde; finnes parternas inställelse inför vattendomstolen ej vara behöflig för målets utredning och hava parterna ej heller påfordrat förhandling inför domstolen, må vattendomstolen utan huvudförhandling företaga målet till avgörande. Om föreläggande för part att inställa sig vid vattendomstolens sammanträde för huvudförhandling och hans utevaro gälle vad i rättegångsbalken är stadgat angående sak, varom förlikning ej är tillåten.

81 §.

Vad i 42—45 §§, 49 § första stycket, 50 § första stycket, 51 och 52 §§, 55 § första stycket, 56 § första stycket, 57, 58, 64, 67, 70—72 §§, 73 § första och tredje styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall, där ej annat framgår av vad nedan i denna § sägs, äga motsvarande tillämpning i fråga om stämmingsmål.

Utlåtande, som — — — vattenrättsdomarens tjänsterum.

I de fall, då enligt vad för ansökningsmål finnes föreskrivet parterna skola erhålla besked i den för kallelser till dem i 32 § bestämda ordning, skall i stämmingsmål med avseende å sättet för meddelande av sådant besked i stället lända till efterrättelse vad om delgivning är stadgat.

82 §.

Underlåter svaranden att inom förelagd tid avgiva svaromål eller har part genom att utebliva från vattendomstolen eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för motparten, vare den försumlige, ändå att hans talan bifalles, pliktig att gottgöra motparten de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

84 §.

Bestämmelserna i 75—83 §§ om förfarandet i stämningssmål skola äga tillämpning å brottmål, allenast såvitt de ej strida mot vad enligt rättegångsbalken gäller om sådant mål; vad där stadgats om rätten skall i fall, då underrätt enligt nämnda balk är domför med en lagfaren domare, avse vattenrättsdomaren.

86 §.

Över besvär — — — skyndsamt beslut.

När besvär — — — röra saken.

Äro besvären i något avseende ofullständiga eller finner vattenrättsdomaren besvärstalan icke hava fullföljts på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, äge vad i 29 § andra stycket och 31 § är stadgat beträffande ansökningsmål motsvarande tillämpning.

87 §.

Möter ej mot talans upptagande hinder, som i 86 § sista stycket avses, skall, sedan de i 86 § andra stycket omförmälda handlingar inkommit och besvärstiden gått till ända, vattenrättsdomaren, så snart ske kan, låta ett exemplar av besvärshandlingarna tillställas den eller de personer, som efter ty därom är stadgat utsetts att mottaga förrättningshandlingarna, samt angående besvären utfärda kungörelse.

Kungörelsen skall — — — 89 § avgivas.

Angå besvären — — — andra stycket.

I sammanhang — — — sammanträdet bestämmas.

88 §.

Angående offentliggörande av kungörelse, som i 87 § sägs, gälle beträffande mål, som avse företag enligt 6 kap., vad i 33 § första stycket finnes stadgat i fråga om mål enligt 17 § 13, 14, 15 och 16 men i andra fall vad nämnda lagrum föreskriver beträffande mål, som omförmälas i 17 § 1—12 samt 17, 18, 20 och 21; dock vare i fråga om företag enligt 7 eller 8 kap. ej erforderligt, att kungörelsen införes i allmänna tidningarna. Är sådant företag av mindre omfattning och berör det allenast viss eller vissa sakägare, må kungörelsen, i stället för att införas i en eller flera ortstidningar, delgivas envar sakägare.

Kungörelsen varde — — — mottaga förrättningshandlingarna.

Angå besvär — — — nämnda intressen.

Där i besvär över syneförrättning rörande företag enligt 3, 7 eller 8 kap. föres talan mot ägare eller nyttjanderättshavare till sådan fastighet, vilken ej angivits i någon angående syneförrättningen offentliggjord kungörelse, skola besvären jämte den rörande desamma utfärdade kungörelsen i den för delgivande av stämning i tvistemål stadgade ordning delgivas ägare eller nyttjanderättshavare, som ovan sagts. Skall delgivning ske genom klagandens försorg, äge vad i 37 § sista stycket stadgas motsvarande tillämpning.

92 §.

Vad i 29 § andra stycket, 39—41 §§, 56 § första stycket, 60 § första, andra och fjärde styckena, 70—72 §§, 73 § första och tredje styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall äga motsvarande tillämpning å underställningsmål ävensom i tillämpliga delar å besvärsmål vid vattendomsstolen, 60 § dock med iakttagande av bestämmelserna i 3 kap. 11 §, 6 kap. 3 § 1 mom., 7 kap. 45 och 55 §§ samt 8 kap. 38 §.

Bestämmelserna i — — — och underställningsmål.

93 §.

I underställningsmål gälle om sakägares rätt till ersättning för talans bevakande vad i 10 kap. 30 och 79 §§ är för motsvarande fall stadgat. I fråga om kostnad, som i underställningsmål föranledes av anförda besvär, eller kostnad i besvärsmål pröve vattendomsstolen efter ty med hänsyn till föreliggande omständigheter finnes skäligt, huruvida klaganden bör gottgöra motparterna deras kostnad, eller, där besvären bifallas, klaganden bör erhålla ersättning för sin kostnad.

Vad i 65 § andra stycket finnes stadgat om skyldighet för part i ansökningsmål att gälda kostnader, som han genom obefogad invändning eller anorledes föranlett, äge motsvarande tillämpning.

97 §.

Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

kostnaden för sådana kungörelser och underrättelser i målet, vilka det åligger vattenrättsdomaren att offentliggöra eller avsända, så ock för handlingarnas tillhandahållande, såsom i 32 § sägs, där särskild utgift härför ifrågakommer, ävensom för handlingars delgivning i fall, då delgivningen ej sker genom sökandens försorg;

ersättning för — — — stycket förmäles;

gottgörelse åt — — — i målet;

gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallas av vattenrättsdomaren eller vattendomsstolen, så ock annan ersättning eller kostnad i anledning av förhör med vittnen eller annan bevisning, varom vattenrättsdomaren eller vattendomsstolen självmant föranstaltar;

ersättning för undersökning enligt 45 § 1 mom.; samt

gottgörelse åt — — — närmast sammanträdesplatsen.

Vad nu — — — hans besvär.

Där i — — — av klagande.

Huruvida kostnad — — — gällande regler.

Om fullföljd av talan till vattenöverdomstolen och högsta domstolen.

98 §.

Talan mot vattendomstols dom eller beslut skall fullföljas till vattenöverdomstolen. Vad i denna lag stadgas om vattendomstols dom gälle vattendomstols avgörande av saken, ändå att sådant avgörande annorstädes i lagen givits annan benämning; med beslut avses vattendomstols avgöranden i andra fall.

Beslut i fråga angående fullföljd må i de fall, då enligt rättegångsbalken underrätt är domför med en lagfaren domare, meddelas av vattenrättsdomaren.

99 §.

Vill part vädja mot vattendomstols dom i mål, som ej är brottmål, skall han inom två veckor från den dag, då domen gavs, hos vattenrättsdomaren anmäla vad. Hos vattenrättssekreteraren må ock vädjas; pröve dock vattenrättsdomaren, huruvida sålunda gjord vadeanmälan rätteligen skett.

Part, som anmält vad, skall inom fyra veckor från den dag, då domen gavs, fullfölja vadet genom att till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga.

100 §.

Vill part vädja mot vattendomstols dom i brottmål, skall han inom fyra veckor från den dag, då domen gavs, till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga.

101 §.

Har ena parten enligt 99 eller 100 § vädjat mot vattendomstols dom, äge även motparten, ehuru han ej iakttagit vad i nämnda §§ sägs, föra talan mot domen; dock åligger honom att inom två veckor från den dag, då tiden för fullföljd av vadet utgick, till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga.

102 §.

Vill någon anföra besvär mot vattendomstols beslut, skall han till vattenrättsdomaren inkomma med besvärinlaga. I stället för den i 52 kap. 1 § rättegångsbalken föreskrivna tid av två veckor gälle en tid av tre veckor.

103 §.

För vademåls beredande i vattenöverdomstolen skall vadeinlagan med därvid fogade handlingar delgivas vadesvaranden och föreläggande meddelas honom att inom viss tid, minst tre veckor från delgivningen, till vattenöverdomstolen inkomma med skriftligt genmäle.

Finnes i besvärsmål motparten böra höras över besvären, skall besvärinlagan med därvid fogade handlingar delgivas motparten och föreläggande meddelas honom att inom viss tid, minst två veckor från delgivningen, till vattenöverdomstolen inkomma med skriftlig förklaring.

Vad i rättegångsbalken är stadgat om befogenhet för hovrätt att utan motpartens hörande bevilja viss åtgärd eller förordna om hävande av sådan åtgärd skall även avse vattenöverdomstolens handläggning av fråga, varom förmäles i 46 §.

104 §.

Har i ansökningsmål, vari kungörelse enligt 32 § utfärdats, talan mot vattendomstols dom eller beslut fullföljts av sökanden, äge vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning enligt 103 § besluta, att ett exemplar av vade- eller besvärslagan med därvid fogade handlingar skall så snart ske kan tillställas den eller de personer, hos vilka enligt förut utfärdad kungörelse de vid vattendomstolen ingivna handlingarna hållas tillgängliga, samt att angående den fullföljda talan skall utfärdas kungörelse, som utan dröjsmål skall tillställas nämnda person eller personer och offentliggöras i den eller de för vattendomstolens meddelanden i målet bestämda ortstidningar.

Kungörelsen skall innehålla

dels tillkännagivande:

att, intill dess målet av vattenöverdomstolen avgjorts, ett exemplar av fullföljdshandlingarna skall hållas för sakägarna tillgängligt hos nyssnämnda person eller personer, samt

att kallelser och andra meddelanden till parterna i målet, under det målet är anhängigt vid vattenöverdomstolen, skola, där de icke särskilt tillställas den eller dem, till vilka de äro riktade, ske på det sätt, att de genom vattenöverdomstolens försorg offentliggöras i den eller de ortstidningar, som härför blivit bestämda, samt hållas tillgängliga hos ovannämnda person eller personer,

dels ock besked om den tid, inom vilken genmäle eller förklaring skall enligt 103 § avgivas.

Vad i denna § stadgats äge motsvarande tillämpning, där i besvärslagen eller underställningsmål, vari kungörelse enligt 87 eller 91 § utfärdats, talan fullföljts av sökanden.

I fall, som i denna § avses, skall delgivning anses hava skett, då vad ovan föreskrivits blivit fullgjort.

105 §.

Vademål må av vattenöverdomstolen avgöras utan huvudförhandling, där sådan finnes sakna betydelse för prövningen. Hava parterna å ömse sidor begärt huvudförhandling, skall sådan äga rum, om den ej uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Äger huvudförhandling rum, må, i den omfattning vattenöverdomstolen bestämmer, utredningen framläggas genom vattenöverdomstolens försorg.

Bevis genom syn på stället må upptagas i vattenöverdomstolen, allenast om synnerliga skäl därtill äro.

Finnes i ansöknings-, besvärslagen eller underställningsmål vite eller annat

äventyr för utevaro från vattenöverdomstolens sammanträde böra föreläggas part, må föreläggandet ej tillkännagivas parten på sätt i 104 § sägs utan skall delgivning därav med honom äga rum.

106 §.

Bestämmelserna i 43 och 44 §§, 45 § 1 mom. samt 57, 58, 62—64, 66, 67 och 97 §§ skola i tillämpliga delar gälla om vattenöverdomstolen och måls behandling därstädes. Vad i 97 § föreskrives om sökande, kärande eller klagande skall avse den, som i vattenöverdomstolen fullföljt talan; har i brottmål talan fullföljts av den tilltalade och är han häktad, skall dock kostnad, som eljest skulle åligga honom, gäldas av statsverket.

Med avseende å gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallats av vattenöverdomstolen, samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning, som avses i 45 § 1 mom., äge domstolen, efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket.

107 §.

Angående talan mot beslut, som enligt detta kap. meddelats av vattenrättsdomare, äge vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot underrätts beslut motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad i 102—106 §§ är stadgat om besvär mot vattendomsstols beslut. Lag samma vare i fråga om talan mot vattenrättsdomares beslut om inskrivning i vattenbok, som i 12 kap. förmäles, angående besiktning, varom i 13 kap. sägs, samt i fråga, som i 14 kap. 7 § avses.

Vattenrättsdomares beslut i fråga, varom förmäles i 46 §, skall, såvitt angår fullföljd, anses som beslut om handräckning. Mot vattenrättsdomares beslut i fråga, som avses i 83 § andra eller tredje stycket, må talan föras allenast i sammanhang med talan mot dom eller slutligt beslut.

Över vattenrättsdomares beslut rörande jävsfråga, varom i 85 § första stycket förmäles, må klagan ej föras.

108 §.

Talan mot vattenöverdomstolens dom eller beslut skall fullföljas till högsta domstolen.

Vad i 103—106 §§ är stadgat angående rättegången i vattenöverdomstolen skall äga motsvarande tillämpning i fråga om högsta domstolen.

109 §.

Sedan vattenöverdomstolens dom eller slutliga beslut vunnit laga kraft eller högsta domstolen slutligen avgjort dit fullföljt mål, skola domstolar-nas akter i målet översändas till vattenrättsdomaren.

14 KAP.

9 §.

Där på grund av stadgande i denna lag handling skall ingivas till domstol i vattenmål eller vattenrättsdomaren, må den i stället på vederbörande parts eget ansvar inlämnas genom bud eller i betalt brev insändas med posten. Handling, som sålunda inkommer, skall anses ingiven av den, som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då den avlämnats till domstolen eller vattenrättsdomaren eller till domstolens kansli.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 juli 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, hemställer, att lagrådets utlåtande måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet genom utdrag av protokollet inhämtas över det av processlagberedningen i betänkande den 17 mars 1944 (SOU 1944:9 och 10) framlagda förslaget till *lag om ändring i vissa delar av vattenlagen*.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Leffler.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 17 december 1945.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 29 augusti 1945 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 31 juli 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av vattenlagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Erik Söderlund.

Förslaget föranledde följande yttrande av lagrådet.

11 KAP.

1 §.

Tredje stycket av denna paragraf innehåller, att i de mål, som fullföljas från vattenöverdomstolen, dömer högsta domstolen. Till förtydligande av att här ej, såsom i 108 § första stycket, åsyftas att meddela föreskrift om fullföljd av talan från vattenöverdomstolen utan allenast avses att giva en erinran, att högsta domstolen utgör sista instans i vattenmål, böra ordalagen något jämkas. Därvid är önskvärt, att styckets avfattning så nära som möjligt ansluter sig till den lydelse, vilken 2 § lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes erhåller i anledning av processlagberedningens förslag till lag angående ändring i vissa delar av nämnda lag samt lagrådets den 1 september 1944 avgivna utlåtande däröver.

16 §.

Enligt förevarande paragrafs sista stycke skall vad i 2 kap. 4 § nya rättegångsbalken är stadgat om befogenhet för ledamot i hovrätt eller tjänsteman vid denna att vidtaga åtgärd, som avser allenast måls beredande, äga motsvarande tillämpning beträffande hovrättsledamot i vattenöverdomstolen och tjänsteman vid denna. Då det åberopade stadgandet i rättegångsbalken emel-

lertid icke innehåller närmare bestämmelser rörande den omfattning, vari ledamot i hovrätten eller tjänsteman vid denna är befogad att vidtaga åtgärder för beredande av mål, utan endast inrymmer bemyndigande för Konungen att meddela föreskrifter i detta ämne, bör lydelsen av nämnda stycke ändras, exempelvis så, att Konungen bestämmer, i vilken omfattning åtgärd, som avser allenast måls beredande, må vidtagas av hovrättsledamot i vattenöverdomstolen eller av tjänsteman vid denna.

37 §.

Då avsikten lär vara, att delgivning, varom i paragrafens första stycke är fråga, skall ske i den för delgivning av stämning i tvistemål stadgade ordningen, torde detta böra utsägas i lagtexten.

I sista stycket av förevarande paragraf föreskrives, att därest delgivning skall ske genom sökandens försorg, det tillkommer vattenrättsdomaren att meddela föreläggande därom. Om sådant föreläggande och påföljden, där det ej fullgöres, skall vad i 32 kap. 2 § nya rättegångsbalken är stadgat om stämning äga motsvarande tillämpning. Nu berörda föreskrifter angiva icke tydligt, att det är vattenrättsdomaren, som, då behörigt delgivningsbevis ej inkommit, har att besluta, att ansökningen skall vara förfallen. Av den följande bestämmelsen, att då ansökan av vattenrättsdomaren förklaras förfallen, bevis därom skall i viss ordning utfärdas, framgår visserligen, att beslut i frågan skall meddelas av vattenrättsdomaren, men att på dylikt sätt indirekt angiva dennes kompetens synes mindre lämpligt. Innebörden av ifrågakvarande bestämmelser skulle framgå tydligare, därest det föreskrives, att då delgivning skall ske genom sökandens försorg, vad i 32 kap. 2 § rättegångsbalken är stadgat om stämning skall äga motsvarande tillämpning, med tillägg att vad där sägs om rätten skall avse vattenrättsdomaren.

43 §.

I första stycket av denna paragraf stadgas, att vattenrättsdomaren eller vattendomstolen äger, om det finnes erforderligt, själmant föranstalta om bevisning. Såsom undantag från denna regel föreskrives emellertid, att om målet tillika rör särskild fråga, varom parterna kunna träffa avtal, vad om behandlingen av sådan fråga är stadgat skall äga tillämpning. Nämnda undantag, som enligt motiveringen är avsett att vara en erinran om att rättens befogenhet att föranstalta om bevisning i vissa fall är begränsad, synes ha erhållit en mindre lämplig formulering. Ordalagen giva nämligen vid handen, att då i målet förekommer fråga, varom avtal kan träffas, rättens befogenhet att inskaffa bevisning i denna del alltid vore inskränkt på sätt i 35 kap. 6 § tredje punkten nya rättegångsbalken stadgas. Detta torde dock icke vara avsett. I en del fall, som omförmälas i 9 kap. 45 § och 11 kap. 60 § vattenlagen, äga parterna visserligen träffa avtal men skall vattendomstolen ur vissa synpunkter pröva avtalets lämplighet, och i dylikt fall äger rätten inskaffa den härför erforderliga bevisningen. Det synes även oegentligt att beträffande rättens befogenhet att sörja för bevisning hänvisa till föreskrifter

om behandling av fråga, varom avtal kan träffas, eftersom föreskrifter i detta hänseende icke meddelats. Innebörden av omförmälda undantag torde komma till bättre uttryck, därest det föreskrives, att beträffande fråga, varom förlikning är tillåten, skall gälla vad härutinnan är stadgat. I den mån giltigheten av överenskommelse mellan parterna är beroende av rättens prövning, måste den genom överenskommelsen reglerade frågan anses undandragen parternas dispositionsrätt.

45 §.

Förevarande paragrafs första moment upptager bestämmelser för det fall, att målets bedömande kräver särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering. Enligt lagrummets nuvarande lydelse skall vattenrättsdomaren, där sådant finnes lämpligt, uppdraga åt biträde, som i 44 § sägs, eller ock åt annan sakkunnig person att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Genom de föreslagna ändringarna i 43 och 44 §§ skola de stadganden, som medgiva tillkallande av sakkunnigt biträde åt vattendomstolen, utgå och ersättas av föreskrifter, som göra det möjligt att åvägabringa utredning genom sakkunnig, utsedd med tillämpning av nya rättegångsbalkens regler i sådant hänseende. Med anledning härav har i förevarande paragraf vidtagits den ändringen, att den expertutredning, som avses i första momentet, skall uppdragas åt sakkunnig, som i 43 § sägs, eller ock åt annan sakkunnig person. Emellertid torde den, som erhåller uppdrag av ifrågavarande slag, städse böra intaga ställning av sakkunnig i vanlig mening. Ej minst är det av vikt, att han är underkastad reglerna i 40 kap. 2 § nya rättegångsbalken. En mindre jämkning av lagtexten synes därför önskvärd.

46 §.

I vattenlagen sådan den ursprungligen lydde saknades motsvarighet till bestämmelserna i förevarande paragraf. Genom lag den 19 juni 1919 infördes emellertid i paragrafen stadgande, att vattenrättsdomaren under de i lagrummet angivna förutsättningarna ägde medgiva vidtagande av erforderliga provisoriska åtgärder. Denna befogenhet var dock begränsad till vissa mål rörande anläggning eller åtgärd för befintlig allmän flottleds utvidgande eller förbättrande eller om nya eller ändrade föreskrifter rörande hushållningen med vatten eller annat för flottningens underlättande eller om bestämmelser rörande virkesbarkning eller fiskeavgift. Såsom grund för stadgandet anfördes i motiveringen, att under pågående flottning i allmän flottled understundom kunde inträffa, att vissa byggnadsåtgärder måste vidtagas så skyndsamt, att man icke kunde avvakta vattendomstolens slutliga beslut över gjord ansökan om tillstånd till åtgärdens vidtagande. Detta gällde särskilt i fråga om byggnader, som tarvades till förebyggande av skada å annans egendom, men även beträffande andra anläggningar kunde ett skyndsamt utförande vara nödigt t. ex. till undvikande av flottningens försenande och därav orsakade förluster. I den mån allmän eller enskild rätt förnärmades av byggnaden, vore det icke tillåtet att utföra arbete därför utan vattendomsto-

lens tillstånd, vid äventyr att ansvar eljest kunde ådömas anläggaren. I trängande fall måste det därför givas möjlighet att, redan innan ansökningen prövats, få vidtaga nödiga byggnadsåtgärder.

Genom senare ändringar i vattenlagen ha paragrafens bestämmelser gjorts tillämpliga jämväl å vissa andra mål. Sålunda utsträcktes bestämmelserna *dels*, enligt lag den 11 juni 1920, till mål om inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller om nya eller ändrade föreskrifter rörande hushållningen med vattnet eller annat för sjöfartens underlättande eller till förebyggande eller minskande av skada eller om godkännande av anläggning eller åtgärd för allmän farled, *dels*, enligt lag den 5 maj 1939, till mål rörande huruvida och under vilka villkor vattentäkt må anläggas eller nyttjas, *dels ock*, enligt lag den 20 juni 1941, till mål rörande företag, som avses i 8 kap. vattenlagen, d. v. s. företrädesvis företag för avledande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten. Genom ändring av 17 § 18 enligt lag den 10 mars 1944 kom 46 § att erhålla tillämpning även å vissa mål rörande vattenavlednings- eller invallningsföretag. Såsom grund för den år 1920 verkställda ändringen framhölls i motiven, att de skäl, som föranlett, att vattenrättsdomaren beträffande arbeten för allmän flottled tillagts befogenhet att lämna provisoriskt medgivande till dylikt arbete, syntes äga giltighet jämväl i fråga om arbeten för allmän farleds räkning. Vid genomförande av 1939 års ändring åberopades, att behov kunde föreligga att medgiva vidtagande av provisoriska åtgärder för tillgodogörande av grundvatten, och såsom motiv för den år 1941 verkställda utvidgningen anfördes, att den enligt paragrafen förefintliga möjligheten att medgiva vidtagande av provisoriska åtgärder borde stå öppen även i mål rörande företag, som avses i 8 kap. vattenlagen.

Enligt det remitterade förslaget har förevarande stadgande erhållit det innehållet, att vattenrättsdomaren må, såframt sökanden därom anhåller och ärendet finnes brådskande, medgiva vidtagande av erforderliga provisoriska åtgärder. I motiveringen har framhållits allenast, att en begränsning till de i paragrafen nu angivna företagen syntes mindre ändamålsenlig samt att behov torde föreligga att utsträcka stadgandet att avse vattenmål i allmänhet; med hänsyn därtill hade i den föreslagna lydelsen begränsningen uteslutits.

Av det anförda framgår, att vattenrättsdomarens befogenhet att medgiva provisoriska åtgärder för närvarande är begränsad till vissa grupper av mål, som i allmänhet angå mindre omfattande arbeten än t. ex. vattenkraftsanläggningar och vattenregleringar, samt att befogenheten åtminstone till en början främst avsåg åtgärder till förekommande eller minskande av skador. Genom den nu föreslagna ändringen vidgas vattenrättsdomarens befogenhet till att avse alla mål och såsom förutsättning kräves endast — förutom sökandens anhållan — att ärendet finnes brådskande. På grund av hänvisningar i 81 och 92 §§ skola bestämmelserna gälla jämväl stämningmål samt besvärsoch underställningsmål. Den sålunda föreslagna utvidgningen är ägnad att väcka betänkligheter. Genom densamma erhåller vattenrättsdomaren möjlighet att i alla mål, hur omfattande företag dessa än avse, medgiva provisoriska åtgärder oberoende av dessas beskaffenhet, om blott ärendet är brådskande.

Provisoriska åtgärder skulle således i vattenmål kunna vidtagas i avsevärt större utsträckning än enligt 15 kap. 3 § nya rättegångsbalken medgives i vanliga tvistemål. I nämnda lagrum uppställas nämligen betydligt strängare villkor för vidtagande av åtgärder, som där avses. Denna skillnad framträder särskilt i stämningmål enligt vattenlagen, vilka ofta förete stora likheter med mål vid de allmänna domstolarna.

Mot det föreslagna stadgandet må vidare framhållas, att i varje fall den nu förebragta utredningen icke ådagalagt behov av en så vidsträckt utvidgning av vattenrättsdomarens befogenhet. Den omständigheten, att genom nya rättegångsbalken möjligheten att besluta provisoriska åtgärder vidgats, kan icke utgöra tillräcklig grund att giva vattenrättsdomaren en allmän och obestämd befogenhet i detta hänseende. Därest behov anses föreligga, att vattenrättsdomaren erhåller möjlighet att i större utsträckning än för närvarande medgiva provisoriska åtgärder, bör i lagen närmare angivas, under vilka förutsättningar dylikt medgivande må lämnas. Detta blir särskilt nödvändigt, om befogenheten att förordna om provisoriska åtgärder utsträcker att gälla även beträffande stora företag för tillgodogörande av vatten eller vattenkraft. I annat fall föreligger fara för åsidosättande av den till grund för vattenlagen liggande principen, att företag, som avses i nämnda lag, ej må igångsättas, innan vattendomstolen efter avvägning av de mot varandra stående intressena lämnat tillstånd därtill.

På grund av det anförda finner sig lagrådet böra avstyrka den föreslagna ändringen i förevarande paragraf. Skulle det visa sig, att behov föreligger att vidga vattenrättsdomarens befogenhet att medgiva provisoriska åtgärder, synes böra närmare utredas, i vilka fall och under vilka förutsättningar sådant medgivande bör ifrågakomma.

47 §.

Av skäl, som beredningen anført vid 33 § första stycket, synes jämväl i förevarande paragrafs första stycke böra vidtagas den ändringen, att där angivna undantag från kungörelse i allmänna tidningarna kommer att avse icke allenast företag enligt 8 kap. utan även de i 7 kap. behandlade företagen.

Därest i 37 § föreskrives, att delgivning, varom i nämnda paragrafs första stycke sägs, skall ske i den för delgivning av stämning i tvistemål stadgade ordningen, bör motsvarande tillägg införas i andra stycket av förevarande paragraf.

50 §.

Eftersom huvudförhandlingen i målet knappast kan anses identisk med den i samband därmed företagna synen på stället, skulle innebörden av första stycket komma till lämpligare uttryck, om det stadgas, att huvudförhandling i målet skall av vattendomstolen hållas vid syn på stället eller, där målet kan prövas utan syn, å annan plats, som är för parterna välbelägen.

57 §.

Uppskjutes huvudförhandling, må denna enligt 43 kap. 11 § nya rättegångsbalken fortsättas under förutsättning, att målet återupptages till slutlig handläggning inom två veckor från dagen för första förhandlingens avslutande och att de domare, som då sitta i rätten, övervarit den tidigare handläggningen. I annat fall skall ny huvudförhandling hållas. I andra stycket av förevarande paragraf har upptagits bestämmelse, att då uppskov med förhandlingarna finnes av nöden, vattendomstolen skall sammanträda till fortsatt huvudförhandling. Av stadgande i paragrafens sista stycke framgår emellertid, att då vattendomstolens sammansättning ändrats, ny huvudförhandling skall hållas. Såsom motiv för förstnämnda stadgande har beredningen framhållit, att det icke torde vara lämpligt att i vattenmål göra frågan om fortsatt eller ny förhandling beroende av uppskovstidens längd samt att utsett huvudförhandling därför ej behövde inställas av den anledningen, att fortsatt huvudförhandling ej kunde hållas inom ovan angivna tid av två veckor. Vad sålunda avsetts har emellertid icke kommit till klart uttryck i lagtexten. Bestämmelsen bör därför förtydligas, vilket torde föranleda jämkning även i avfattningen av paragrafens sista stycke.

75 §.

Av förevarande paragrafs första stycke framgår, att den inlaga, som här avses, utgör ansökan om stämning. Såsom beredningen i motiven anført, vinnnes härigenom motsvarande tillämpning av nya rättegångsbalkens regler om stämmningsansökan. Andra punkten, som icke kan anses innefatta några sakliga avvikelser från dessa regler, fyller därför icke någon uppgift och kan utgå ur lagtexten.

Enligt 33 kap. 2 § sista punkten nya rättegångsbalken skall, om käranden ej tillhandahåller stämmningsinlaga med tillhörande handlingar i nödigt antal exemplar, rätten på kärandens bekostnad ombesörja erforderliga avskrifter; rätten är därvid beslutför med en lagfaren domare. I vattenmål bör motsvarande åtgärd vidtagas av vattenrättsdomaren. Detsamma bör gälla i fråga om andra förberedande åtgärder, t. ex. sådana som avses i 32 kap. 2 § eller 33 kap. 6 § andra stycket nya rättegångsbalken. I förevarande paragraf bör därför lämpligen införas föreskrift, att åtgärd med avseende å målets beredande till handläggning skall i fall, då enligt rättegångsbalken underrätt är domförför med en lagfaren domare, ankomma på vattenrättsdomaren.

Det föreslagna andra stycket, som har sin motsvarighet i gällande lag, utgör allenast en erinran om de sakliga föreskrifter, som sedan följa i 84 §. De ändringar, som eljest vidtagits i förevarande paragraf, ha emellertid medfört, att en sådan erinran passar mindre väl i detta sammanhang. Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida ett stadgande av denna art överhuvud har sådan betydelse, att det bör bibehållas.

78 §.

Vid 75 § har lagrådet hemställt om upptagande av föreskrift, att åtgärd med avseende å måls beredande till handläggning skall i fall, då enligt rättegångsbalken underrätt är domför med en lagfaren domare, ankomma på vattenrättsdomaren. Bifalles denna hemställan, kan andra punkten i förevarande paragrafs första stycke utgå.

81 §.

Första stycket i denna paragraf innebär bland annat den avvikelser från lagrummets nuvarande lydelse, att 46 §, som avser beslut om provisoriska åtgärder i ansökningsmål, gjorts tillämplig även i stämningssmål. Om 46 §, såsom lagrådet hemställt, bibehålles oförändrad, torde hänvisningen till sagda lagrum böra utgå ur förevarande stycke.

88 §.

I paragrafens fjärde stycke bör — på sätt anmärkts vid 37 och 47 §§ — utsägas, att delgivning, som där avses, skall ske i den ordning, som gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

92 §.

I andra stycket av förevarande paragraf har skett hänvisning till 46 §. Förslaget innebär i denna del avvikelse från vad nu gäller. Bifalles lagrådet hemställt vid 46 §, synes nämnda hänvisning böra uteslutas.

93 §.

Den i första stycket av denna paragraf intagna föreskriften, att domstolen skall efter ty med hänsyn till föreliggande omständigheter finnas skäligt pröva, huruvida klaganden bör gottgöra motparterna deras kostnad, ger vatten- domstolen möjlighet att föreskriva, att klaganden icke alls eller endast delvis skall ersätta motparternas kostnader. Med hänsyn härtill synes det icke erforderligt att upptaga särskilt stadgande, att domstolen må pröva, huruvida parterna helt eller till någon del böra bära var sin kostnad.

98 §.

Det i andra stycket av förevarande paragraf upptagna stadgandet, att vattenrättsdomaren äger meddela beslut i fråga, vari enligt vad i nya rättegångsbalken är föreskrivet underrätt är domför med en lagfaren domare, synes ha erhållit en alltför allmän avfattning. Då här åsyftas allenast vattenrättsdomarens befogenhet att pröva frågor angående fullföljd, bör stadgandet begränsas till att avse sådan prövning.

106 §.

Beslut enligt 46 § om medgivande till provisoriska åtgärder eller om meddelande av provisoriska bestämmelser synes liksom enligt gällande rätt böra ankomma på vattenrättsdomaren, och vattenöverdomstolen bör ej kunna förordna om dylika åtgärder eller bestämmelser. I enlighet härmed har — oaktat vad härutinnan anförts i motiveringen till förevarande paragraf — däri icke intagits någon hänvisning till 46 §. Att vattenöverdomstolen äger förordna om inhibition av beslut, som enligt 46 § meddelats av vattenrättsdomaren, framgår av samma paragraf.

Vad i 97 § stadgas om skyldighet för sökande, käreande eller klagande att förskjuta vissa kostnader vid vattendomstolen skall enligt bestämmelse i förevarande paragraf, såvitt angår rättegången vid vattenöverdomstolen, i tillämpliga delar gälla den, som fullföljt talan till sistnämnda domstol. Denna regel bör dock icke tillämpas, därest talan till vattenöverdomstolen fullföljts av tilltalad, som är häktad i målet. I dylikt fall bör, liksom enligt 33 kap. 26 § tredje stycket nya rättegångsbalken, kostnaden gäldas av statsverket. Föreskrift härom synes böra lämnas i förevarande paragraf.

107 §.

Ifrågavarande paragrafs första stycke innehåller i första punkten en allmän regel, att angående talan mot beslut, som enligt 11 kap. meddelats av vattenrättsdomaren, vad i nya rättegångsbalken är stadgat om talan mot underretts beslut skall äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad i 102—104 samt 106 §§ är stadgat om besvär mot vattendomstols beslut. Hänvisningen torde emellertid böra omfatta även 105 §.

Av den givna huvudregeln följer, att om vattenrättsdomaren meddelat beslut i fråga, som avses i 49 kap. 4 § nya rättegångsbalken, talan mot beslutet skall föras särskilt. Då det ansetts kunna bli föremål för tvekan, huruvida enligt sagda bestämmelse särskild talan skulle föras mot beslut i fråga, som omförmäles i 11 kap. 46 § vattenlagen, har uttryckligt stadgande härom intagits i andra punkten av förevarande stycke. Enligt det föreslagna stadgandet har emellertid särskild talan tillåtits ej blott då vattenrättsdomaren i sitt beslut medgivit vidtagande av provisoriska åtgärder eller meddelat provisoriska bestämmelser utan även då beslutet innebär, att framställt yrkande härom av vattenrättsdomaren lämnats utan bifall. Den gällande lagen medger icke, att talan föres i sistnämnda fall, och tillräckliga skäl torde ej föreligga att nu införa möjlighet till talan härutinnan. Att utesluta fullföljd av talan mot beslut, varigenom vattenrättsdomaren ogillat yrkande om medgivande till provisoriska åtgärder eller om meddelande av provisoriska bestämmelser, står ock i överensstämmelse med den i 106 § intagna ståndpunkten, att vattenöverdomstolen ej äger förordna om sådana åtgärder eller bestämmelser, då frågan väckes först i nämnda instans. Mot det föreslagna stadgandet kan även anmärkas, att dess lydelse och det sammanhang, i vilket det förekommer, kunna föranleda det missförståndet, att det omförmälda fallet vore det

enda, vari särskild talan mot vattenrättsdomarens beslut vore tillåten. Med hänsyn till det anförda synes lämpligt, att såsom ett särskilt stycke upptages föreskrift, att vad i 49 kap. 4 § rättegångsbalken stadgas beträffande särskild talan mot beslut i fråga om handräckning skall gälla även vattenrättsdomares beslut om medgivande av provisoriska åtgärders vidtagande eller om provisoriska bestämmelser, som i 46 § avses.

Ur lagteknisk synpunkt är den disposition av hithörande bestämmelser, som följts i nu gällande stadgande, att föredraga framför den i förslaget tillämpade. Det skulle sålunda vara till fördel, därest de föreskrifter, som meddelats i förslagets andra stycke, sammanföras med första punkten i första stycket eller, med någon jämkning av ordalagen, upptagas omedelbart efter denna punkt samt andra och tredje punkterna i första stycket bilda ett andra stycke och fjärde punkten överföres till ett tredje stycke.

13 KAP.

11 §.

Om vad lagrådet vid 11 kap. 46 § hemställt vinner bifall, erfordras ej ändring av förevarande paragraf. Bibehålles paragrafen oförändrad, föränledes därav jämkning i förslagets ingress.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Ut drag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 17 december 1945 avgivna utlåtande över det den 31 juli 1945 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av vattenlagen* samt anför följande.

I 11 kap. vattenlagen meddelas bestämmelser om domstolar och rättegång i vattenmål. Dessa bestämmelser förete i åtskilliga hänseenden betydande avvikelser från äldre RB:s processsystem. I allt varom ej är särskilt stadgat skola emellertid allmänna processrättsliga föreskrifter lända till efterrättelse. Det föreliggande lagförslaget har till syfte att, i den mån annat ej föranledes av vattenmålens särskilda natur, bringa de i vattenlagen upptagna processuella reglerna i överensstämmelse med stadgandena i nya RB. Jag vill nu redogöra för de allmänna grunderna för förslaget och de viktigaste bestämmelserna i detsamma. I övrigt ber jag få hänvisa till processlagberedningens betänkande.

Beträffande domstolsorganisationen stadgas i vattenlagen, att vattenmål i första instans skola upptagas av särskild domstol, vattendomstol. Andra instans, som är gemensam för hela riket, är Svea hovrätt såsom vattenöverdomstol med en från en hovrättsdivision något avvikande sammansättning. Tredje och sista instans är, liksom i rättegångsmål i allmänhet, högsta domstolen. Beredningen har utgått från att den specialprocess som införts på förevarande område alltjämt bör bibehållas och har alltså icke ansett sig böra föreslå någon ändring i den domstolsorganisation som tillskapats för vattenmålens behandling.

I fråga om rättens domförlighet i vattenmål framhåller beredningen, att bestämmelserna om vattendomstols sammansättning uteslöte tillämpning av reglerna i 1 kap. 4 och 11 §§ nya RB att underrätt i vissa fall är domför med en lagfaren domare. Såsom anföres i betänkandet kunde det visserligen ligga nära till hands att tillämpa dessa regler så, att vattendomstol i motsvarande fall skulle vara domför med vattenrättsdomaren ensam.

Emellertid har, på sätt beredningen erinrar, redan i vattenlagen reglerats, vilka åtgärder vattenrättsdomaren ensam äger företaga. I dessa fall är det enligt vattenlagens ordalydelse icke vattendomstolen utan vattenrättsdomaren som beslutanderätten tillkommer. Beredningen har övervägt, om ej de ifrågavarande föreskrifterna, till vinnande av överensstämmelse med nya RB:s terminologi, i stället borde givas formen av en domförhetsregel. En dylik ändring har dock icke ansetts påkallad. Den skulle leda till en ganska omfattande formell överarbetning, som efter beredningens mening knappast vore motiverad. Även vad beträffar vattenöverdomstolen måste, enligt vad beredningen framhåller, stadgandena i vattenlagen anses utesluta motsvarande tillämpning av de i 2 kap. 4 § nya RB upptagna reglerna om hovrätts domförhet. I andra stycket av sistnämnda paragraf har förutsatts, att vissa åtgärder för måls beredande skola kunna vidtagas av en ledamot ensam eller av tjänsteman vid hovrätten. Beredningen har ansett önskvärt, att denna grundsats vinner tillämpning även beträffande hovrättsledamot i vattenöverdomstolen och tjänsteman vid denna. Ett stadgande av sådan innebörd föreslås därför skola upptagas i vattenlagen. Med avseende å högsta domstolen äro, på sätt redan antytts, inga bestämmelser meddelade om särskild sammansättning i vattenmål. I denna del bliva alltså, såsom erinras i betänkan- det, föreskrifterna i regeringsformen och 3 kap. nya RB omedelbart till- lämpliga.

I 11 kap. 73 § vattenlagen meddelas föreskrifter om protokoll och a k t b i l d n i n g i vattenmål. Enligt detta lagrum skall vid vattendomsto- lens sammanträden protokoll föras av vattenrättsdomaren eller efter dennes förordnande av vattenrättssekreteraren. Protokollet skall på vattendomsto- lens vägnar underskrivas av den som fört det. Ingiven handling må ej inta- gas i protokollet utan skall endast anmärkas där. Några bestämmelser om förande av protokoll vid handläggning som sker inför vattenrättsdomaren upptagas icke i vattenlagen. Däremot skall i akten inläggas avskrift av vat- tenrättsdomarens beslut i målet.

Enligt nya RB skall protokoll föras särskilt för varje mål och sammanfö- ras med övriga handlingar i målet till en akt. I allmänhet skall protokollet föras av särskild protokollförare, som även har att underteckna detsamma. Över handläggning som företages av lagfaren domare ensam erfordras i re- gel icke protokoll. I nu angivna hänseenden överensstämman alltså i stort sett vattenlagens och nya RB:s bestämmelser med varandra. Beträffande proto- kollets innehåll erinrar beredningen, att vattenlagens förbud mot ingivna handlingars intagande i protokollet äger motsvarighet i 6 kap. 4 § andra styc- ket och 5 § andra stycket nya RB. I övrigt föreskrives i nya RB bland an- nat, att parternas anföranden i regel icke skola antecknas. Däremot skola liksom nu i protokollet upptagas utsagor av vittnen eller sakkunniga samt vad rätten iakttager vid syn å stället. Protokoll över förhandling skall er- hålla slutlig avfattning innan förhandlingen avslutas. Beredningen har an- sett övervägande skäl tala för att dessa grundsatser tillämpas även i vatten-

mål. På grund härav och med hänsyn till vad förut anförts har beredningen funnit obehöfligt att särskilda bestämmelser om protokollföring meddelas i vattenlagen.

Förfarandet i vattenmål skiljer sig väsentligt från det allmänna rättegångsförfarandet enligt äldre RB. En av de viktigaste olikheterna är, att handläggningen inför vattendomstolen skall föregås av en av vattenrättsdomaren ledd förberedelse. Bestämmelserna härom ansluta sig till sin allmänna läggning nära till motsvarande regler i nya RB. Medan enligt nya RB förberedelse i regel skall vara muntlig, har emellertid förberedelsen i vattenmål erhållit en övertvägande skriftlig karaktär. Härutinnan föreslås icke någon ändring. Beredningen framhåller, att som skäl för den nuvarande ordningens bibehållande bland annat kunde åberopas vattenmålets tekniska natur samt de kostnader och olägenheter som genom sammanträden inför vattenrättsdomaren skulle uppstå såväl för det allmänna som för parter och andra intressenter.

I 15 kap. nya RB upptagas bestämmelser som medge domstolen befogenhet att till säkerställande av ena eller andra partens rätt förordna om vissa provisoriska åtgärder. Vid dessa frågor handläggning är rätten domför med en lagfaren domare. En liknande föreskrift finnes beträffande vissa slag av ansökningsmål meddelad i 11 kap. 46 § vattenlagen. I de fall som närmare angivas i detta lagrum äger vattenrättsdomaren, om ärendet är brådiskande, medgiva vidtagandet av provisoriska åtgärder eller meddela provisoriska bestämmelser till skydd för sökandens intresse. De mål som avses i lagrummet angå anläggande eller nyttjande av vattentäkt eller åtgärder till skydd mot förorening av vatten samt vissa frågor rörande allmän farled eller allmän flottled eller företag för torrläggning eller avledande av avloppsvatten. Beredningen har funnit den sålunda angivna begränsningen till vissa slags mål vara mindre ändamålsenlig. Enligt beredningens uppfattning föreläge behov av att utsträcka stadgandet att avse vattenmål i allmänhet. I förslaget har lagrummet i överensstämmelse härmed erhållit en mera allmän avfattning.

Beträffande handläggningen inför vattendomstolen anföres i betänkandet, att grundsatserna om rättegångens muntlighet och omedelbarhet redan nu i stor utsträckning präglade vattendomstolarnas förhandlingar. En bidragande orsak härtill vore, att processmaterialet i vattenmål i regel till väsentlig del utgjordes av den utredning som vattendomstolen i samverkan med parterna införde i målet vid sina undersökningar, särskilt vid syn på stället. I enlighet med vad sålunda yttrats har beredningen förutsatt, att nya RB:s regler om huvudförhandling i stort sett skola tillämpas även i vattenmål. I några avseenden föreslår beredningen emellertid vissa ur såväl principiell som praktisk synpunkt viktiga avvikelser.

Beredningen framhåller, att vattenmål, särskilt ansökningsmål, i flera fall vore av den omfattning att vattendomstolens sammanträden, t. ex. för syn, måste sträcka sig över en längre tidrymd än som vore erforderlig för rättegångsmål i allmänhet. Med hänsyn till att den årstid som vore tjänlig för

hållande av syn i allmänhet vore begränsad till vegetationsperioden kunde det inträffa, att synen måste fortsättas under flera år i följd. Efter beredningens mening skulle i sådana fall nya RB:s regler om fortsatt och ny huvudförhandling kunna förorsaka betydande olägenheter och kostnader. Om förhandlingen inför vattendomstolen icke återupptoges inom den i nya RB föreskrivna tiden av två veckor från första förhandlingens slut, skulle ny huvudförhandling bli nödvändig, något som kunde leda till att vattendomstolen hade att ånyo företaga syn å den mark, som redan tidigare varit föremål för syn. En dylik upprepning av utredningen vore enligt beredningens åsikt icke erforderlig ur saklig synpunkt. Vattendomstolens iakttagelser vid synen skulle antecknas i protokoll, varjämte de gjorda iakttagelserna omedelbart efter synegångens avslutande bleve föremål för överläggning inom domstolen och anteckning skedde av de preliminära beslut, vartill domstolen då kommit. På grund av vad sålunda anförts förordar beredningen som allmän regel att fortsatt huvudförhandling i vattenmål må kunna äga rum utan hinder av att den i nya RB föreskrivna tiden överskrides. Även för sådana fall då på grund av växling i domstolens sammansättning ny huvudförhandling erfordras, föreslås med hänsyn till de svårigheter som möta för återupptagande av bevisningen vissa lättnader i förhållande till motsvarande bestämmelser i nya RB.

Enligt 17 kap. 2 § nya RB skall, om huvudförhandling äger rum, domen grundas å vad vid förhandlingen förekommit. För vattenmål skall, enligt beredningens förslag, detta lagrum ersättas genom en bestämmelse varigenom vattendomstolen erhåller befogenhet att vid målets avgörande taga hänsyn även till processmaterial som förekommit utom huvudförhandlingen. Beredningen anför till stöd för sin ståndpunkt, att den utredning som förekomme i vattenmål i stor utsträckning vore av teknisk beskaffenhet och i denna del huvudsakligen bestode av skriftligt material, såsom avvägningsprotokoll, konstruktionsritningar, kartor, sakkunnigutlåtanden samt undersöknings- och värderingsinstrument. Granskningen av detta material måste i regel företagas före vattendomstolens sammanträde genom vattendomstolens personal, särskilt vattenrättsingenjörerna, och det vore enligt beredningens uppfattning icke lämpligt att strängt fasthålla vid kravet på dess fullständiga framläggande vid huvudförhandlingen.

I nära samband med den nu berörda frågan står spørsmålet om parts rätt att vid huvudförhandlingen använda sig av skriftliga anföranden. I denna fråga innebär förslaget ett undantag från de för den allmänna processen gällande reglerna, i det att förslaget tillåter part att för utredning av fråga av teknisk natur åberopa av honom ingiven skrift.

Enligt 43 kap. 7 § nya RB ankommer det i princip på parterna att vid huvudförhandlingen ange sina ståndpunkter och yrkanden samt i övrigt klargöra tvistens innebörd. Då omständigheterna föranleda därtill, må dock rätten vid förhandlingens början kort redogöra för tvisteläget. Beredningen uttalar, att detta tillvägagångssätt syntes särskilt lämpligt i vattenmål, där ju förberedelsen varit skriftlig och processmaterialet tillika i allmänhet vore

av teknisk beskaffenhet. I ansökningsmål kunde det efter beredningens mening ofta vara ändamålsenligt, att en redogörelse för den tekniska utredningen lämnades av någon av vattenrättsingenjörerna. I enlighet med vad sålunda anförts har i förslaget upptagits en bestämmelse att vid huvudförhandling i vattenmål vattenrättsdomaren eller annan ledamot av rätten bör kort redogöra för ansökningen och de yrkanden som framställts.

Parts utevaror i vattenmål utgör för närvarande ej hinder för målets handläggning och avdömande. Såvitt angår ansökningsmål har beredningen ansett den nämnda regeln böra bibehållas. Vad åter beträffar stämningssmål erinrar beredningen, att sådana mål i vissa fall kunna avgöras utan att förhandling inför vattendomstolen äger rum. I övriga fall borde enligt beredningens mening, med hänsyn till betydelsen av parternas närvaro, i kallelsen till rätten utsättas viss påföljd för utevaror. På grund härav och då tredskodom ansetts ej lämpligen böra komma till användning, föreslår beredningen att i fråga om föreläggande för part och parts utevaror i stämningssmål skall gälla vad i nya RB är stadgat angående indispositiva tvistemål.

Om fullföljd i vattenmål meddelas nu bestämmelser under två skilda avdelningar i 11 kap. vattenlagen. I den ena av dessa behandlas fullföljd av talan mot vattendomstols och vattenrättsdomares beslut; den andra avser klagan över vattenöverdomstolens avgöranden. Vardera avdelningen inledes med ett stadgande att, i den mån ej särskilda föreskrifter givits, reglerna om fullföljd av talan mot allmän underrätts, respektive hovrätts beslut skola lända till efterrättelse. I beredningens förslag har under 11 kap. 1 § upptagits en allmän regel, att beträffande domstolar och rättegång i vattenmål skall i allt varom ej är särskilt stadgat gälla vad i fråga om allmän domstol är föreskrivet, där det tillämpligt är. På grund härav och då behovet av speciella bestämmelser på förevarande område i viss utsträckning minskats genom nya RB:s antagande, ha fullföljdsreglerna i vattenlagen kunnat förenkla och sammanföras till en avdelning med rubriken »Om fullföljd av talan till vattenöverdomstolen och högsta domstolen».

Talan mot vattendomstols slutliga utslag skall för närvarande i allmänhet fullföljas efter vad. Över utslag varigenom vattendomstol förklarar sig obehörig eller i stämningssmål förklarar stämningen ogill skall klagan dock alltid föras genom besvär. Detta rättsmedel skall även begagnas i fråga om beslut under rättegången.

Vad sålunda är stadgat överensstämmer i fråga om gränsdragningen mellan vad och besvär som rättsmedel med motsvarande föreskrifter i nya RB. Enligt nämnda balk skall talan mot underrätts avgöranden i sak — dess domar — föras genom vad, medan domstolens andra avgöranden, besluten, skola överklagas genom besvär. Beredningen har ansett att dessa regler böra vinna tillämpning även i vattenmål. Såsom framhålles i betänkandet har det dock icke funnits påkallat att för detta ändamål genomgående ändra vattenlagens terminologi, enligt vilken vattendomstols avgörande, oavsett dess art, i allmänhet betecknas som utslag. I stället förordar beredningen, att i

lagen upptages en erinran om den åtskillnad som i fullföljdshänseende bör göras mellan avgöranden vilka innefatta prövning av saken och avgöranden av annan beskaffenhet.

Fullföljd genom vad medför enligt nya RB att förfarandet inför hovrätten i allmänhet skall vara muntligt. Detsamma gäller, då talan mot hovrätts avgörande fullföljes genom revisionsansökan. I detta avseende framhålles i betänkandet, att överrätternas prövning i vattenmål i vida högre grad än i den allmänna processen måste begränsas till en granskning från rättsliga synpunkter. Den särskilda sakkunskap och erfarenhet som vore av betydelse för vattenfrågors sakliga prövning vore nämligen huvudsakligen företrädd i vattendomstolen. En följd därav vore, att ett förnyande av processmaterialet i överrätt, t. ex. genom syn, i regel ej borde ifrågakomma. Även från kostnadssynpunkt talade starka skäl däremot. Då bevisupptagning i högre instans således i allmänhet ej borde förekomma i vattenmål och då processmaterialet i dessa mål till övervägande del vore skriftligt, förelåge enligt beredningens mening icke samma behov av muntlig förhandling i överrätt som i fråga om rättegångsmål i allmänhet. Sådan förhandling försvårades också därav att antalet parter, särskilt i ansökningsmål, ofta vore mycket stort.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts ha i förslaget upptagits bestämmelser, att vade- och revisionsmål må avgöras utan huvudförhandling, där sådan finnes ej vara av betydelse för prövningen. Därest parterna å ömse sidor begärt huvudförhandling, skall dock huvudförhandling äga rum, om den ej uppenbart skulle vara utan betydelse. I samband med dessa stadganden har meddelats föreskrift att bevis genom syn ej må upptagas i överrätt, om ej synnerliga skäl äro därtill.

Departementschefen.

Mot de allmänna grunderna för förslaget har lagrådet icke framställt någon erinran, och förslaget synes väl lämpat att genomföras. På vissa punkter torde dock, såsom lagrådet framhållit, jämkningar vara önskvärda, och jag har därför låtit inom departementet utarbета ett sålunda jämkat förslag.

Såsom framgår av vad tidigare anförts har beredningen föreslagit, att den befogenhet att medgiva provisoriska åtgärder eller eljest meddela provisoriska beslut, som enligt 11 kap. 46 § tillkommer vattenrättsdomaren i vissa ansökningsmål, skall utvidgas att avse vattenmål i allmänhet. Lagrådet har ansett den sålunda föreslagna utvidgningen vara ägnad att väcka betänkligheter.

Stadgandet i 11 kap. 46 § torde få anses innebära, att när vidtagande av en i paragrafen avsedd åtgärd är så brådskande att sammanträde med vattendomstolen ej lämpligen kan avvaktas, vattenrättsdomaren äger meddela tillstånd till åtgärden, ehuru frågan därom eljest tillkommer vattendomstolen. Huruvida åtgärden som sådan bör tillåtas, är — vare sig prövningen ankommer på vattenrättsdomaren eller vattendomstolen — beroende av de bestämmelser som vattenlagen i övrigt innehåller. Medgiver vattenrättsdoma-

ren åtgärden, skall också, såsom framgår av paragrafens sista stycke, vatten-
domstolen vid sitt sammanträde i målet företaga frågan till omprövning.

Även om de av lagrådet uttalade betänkligheterna mot den föreslagna ut-
vidgningen med hänsyn till de garantier som sålunda gälla icke synas mig i
allo grundade, torde det dock icke utan närmare utredning vara lämpligt
att taga slutlig ståndpunkt till den av beredningen väckta frågan om en om-
arbetning av förevarande paragraf. I detta sammanhang må framhållas, att
inom departementet för närvarande behandlas fråga om vissa ändringar i
vattenlagen, därvid bland annat nu berörda lagrum kommer att bli föremål
för överväganden. Lagrummet torde därför tillsvidare böra bibehållas i sin
nuvarande avfattning.

Vid sidan av spörsmålet om vattenrättsdomarens befogenhet att medgiva
provisoriska åtgärder står frågan om tillämpning i vattenmål av 15 kap. 3 §
nya RB; även detta lagrum omfattas av den allmänna hänvisningen till nya
RB:s bestämmelser. Om 11 kap. 46 § bibehålles i sin nuvarande lydelse, äger,
frånsett de fall som där behandlas, allenast vattendomstolen och således icke
vattenrättsdomaren meddela beslut, som avses i 15 kap. 3 § nya RB. Frågan
huruvida och i vilken omfattning förhållandena i vattenmål medgiva en
motsvarande tillämpning av sistnämnda paragraf torde, till dess en mera
slutgiltig reglering av detta ämne kommit till stånd, kunna överlämnas åt
rättstillämpningen.

Som följd av att 11 kap. 46 §, på sätt nyss anförts, funnits böra lämnas
oförändrad ha, i enlighet med vad lagrådet hemställt, de hänvisningar till
nämnda lagrum som beredningen upptagit i 81 och 92 §§ samma kapitel
fått utgå. Dessutom har 13 kap. 11 § avförts ur förslaget.

Vid 11 kap. 75 § har lagrådet bland annat anmärkt, att däri lämpligen
borde införas föreskrift, att åtgärd med avseende å stämmingsmåls beredande
till handläggning skall i de fall, då enligt nya RB underrätt är domför med en
lagfaren domare, ankomma på vattenrättsdomaren. Som exempel på dylika
fall har lagrådet anført meddelandet av beslut i vissa frågor som behandlas
i 32 kap. 2 § samt 33 kap. 2 och 6 §§ nya RB. Att dylika frågor kunna av-
göras av vattenrättsdomaren torde framgå redan av 11 kap. 77—81 §§ vat-
tenlagen i dessa lagrums lydelse enligt beredningens förslag. Av särskild be-
tydelse äro härvidlag de i 11 kap. 78 § upptagna bestämmelserna. På de skäl
lagrådet anført vid 37 § i kapitlet ha dessa bestämmelser, liksom 37 §, om-
arbetats och förtydligats i departementsförslaget. Att dessutom i 75 § med-
dela ett stadgande av det innehåll lagrådet förordat har icke syntts mig er-
forderligt. Vad lagrådet i övrigt erinrat vid denna paragraf har iakttagits.
Därvid har andra stycket i paragrafen utgått.

Mot beredningens förslag i fråga om 11 kap. 106 § har lagrådet erinrat,
att någon skyldighet att förskjuta kostnad för kungörelser och delgivning
m. m. icke borde föreligga, om talan till vattenöverdomstolen fullföljts av
tillalad som vore häktad i målet. Denna erinran har beaktats. Dessutom
har jag ansett klagandes skyldighet att svara för kostnader i vattenöverdom-
stolen böra begränsas även i ett annat avseende. Enligt 11 kap. 107 § i dess

nuvarande lydelse må vattenöverdomstolen, om dit fullföljt mål angår fråga för vars bedömande fordras särskilda fackkunskaper, till biträde åt sig tillkalla i sådant ämne sakkunnig person. Kostnaden härför betalas av det allmänna. Beredningen har förutsatt, att behovet av särskild fackkunskap i vattenöverdomstolen skall tillgodoses genom tillkallande av sakkunnig i den ordning som sägs i 40 kap. nya RB. Av nu förevarande paragraf och 11 kap. 97 § i beredningens förslag följer att ersättningen till den sakkunnige skall förskjutas av den som fullföljt talan. Enligt reglerna i nya RB skulle vidare ersättningen i allmänhet slutligen gäldas av tappande part. De ändringar förslaget sålunda innefattar i fråga om kostnad för anlåtande av sakkunnig i vattenöverdomstolen torde kunna medföra vissa olägenheter. Särskilt i fall då i ansökningsmål talan fullföljes av någon sökandens motpart torde alltjämt böra finnas möjlighet att låta ersättning till sakkunnig bestridas av det allmänna, men även eljest, när sakkunnig tillkallas för att vattenöverdomstolen skall kunna bedöma en teknisk fråga i målet, kan det vara påkallat att det allmänna svarar för kostnaden. Även kostnad för sådan undersökning som avses i 11 kap. 45 § 1 mom. torde i nu åsyftade fall böra kunna åläggas statsverket. I departementsförslaget har därför såsom andra stycke i 11 kap. 106 § upptagits bestämmelse, att med avseende å gottgörelse åt sakkunnig som tillkallats av vattenöverdomstolen samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning som nyss nämnts domstolen äger att efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket.

I 107 § samma kapitel har beredningen jämte andra bestämmelser upptagit föreskrift att talan mot vattenrättsdomares beslut i fråga varom förmäles i 11 kap. 46 § skall föras särskilt. Detta innebär, såsom lagrådet erinrat, en viss utvidgning av fullföljdsrätten. Enligt nuvarande bestämmelser är särskild talan tillåten, då vattenrättsdomaren i sitt beslut medgivit vidtagande av provisoriska åtgärder eller meddelat provisoriska bestämmelser, men däremot ej, såsom enligt beredningens förslag är fallet, även när beslutet innebär, att framställt yrkande i sådant hänseende av vattenrättsdomaren lämnats utan bifall. Lagrådet har icke ansett tillräckliga skäl föreligga att införa möjlighet till talan också i sistnämnda fall och har följaktligen avstyrkt förslaget härom.

Den nuvarande begränsningen av möjligheterna till fullföljd på detta område torde sammanhånga därmed, att enligt äldre RB:s lydelse vid tiden för vattenlagens tillkomst särskild talan icke var tillåten mot beslut varigenom underrätt avslagit yrkande om kvarstad eller annan handräckning. Numera är fullföljdsrätt medgiven även i dylika fall. De skäl som föranlett den sålunda vidtagna ändringen torde äga giltighet även beträffande sådana åtgärder som nu äro i fråga. Jag har därför ej ansett mig böra biträda lagrådets ståndpunkt i denna del. För att undvika en av lagrådet antydd missstolkning har emellertid stadgandet i fråga omarbetats i redaktionellt hänseende.

De övriga anmärkningar lagrådet framställt rörande 11 kap. 107 § ha iakttagits.

Även vad lagrådet eljest anmärkt beträffande avfattningen av särskilda lagrum i beredningens förslag har beaktats. Dessutom ha vissa redaktionella jämkningar vidtagits, varjämte tiden för den föreslagna lagens ikraftträdande angivits till den 1 januari 1948.

Härefter hemställer föredraganden, att det sålunda jämkade förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Lefjler.